

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

OŚRODEK INFORMACJI

693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

00 - 503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/149/2000

STOSUNEK DO UNII EUROPEJSKIEJ W POLSCE, CZECHACH I NA WĘGRZECH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

SPIS TREŚCI

POPARCIE DLA INTEGRACJI	2
OCENA DOTYCHCZASOWYCH STOSUNKÓW Z UNIĄ EUROPEJSKĄ ...	4
OPINIE O PRZYSZŁYCH KORZYŚCIACH WYNIKAJĄCYCH Z INTEGRACJI	6
OCENA PRODUKTÓW I USŁUG - KRAJOWYCH I ZACHODNICH	8
JAK WYKORZYSTAĆ FUNDUSZE POMOCOWE UNII EUROPEJSKIEJ	12
OPINIE O DOSTOSOWANIU SIĘ DO ZASAD OBOWIĄZUJĄCYCH W UNII I PROWADZENIU WSPÓLNEJ POLITYKI	14
KWESTIE DRAŻLIWE - PODEJMOWANIE PRACY I NABYWANIE ZIEMI	17

Negocjacje w sprawie członkostwa Polski, Czech, Węgier i innych krajów w Unii Europejskiej znajdują się w decydującej fazie, być może rozstrzygającej o tym, które kraje zostaną przyjęte w pierwszej kolejności. Nie jest jeszcze ustalona konkretna data przyjęcia nowych członków, natomiast pojawiają się sygnały świadczące o oddalaniu się tego terminu. Podobnie jak pięć miesięcy temu, wybrane wskaźniki stosunku do integracji z Unią Europejską zamieścili w swoich badaniach nasi partnerzy z ośrodków badawczych w Czechach (IVVM) i na Węgrzech (TÁRKI)¹. Ponadto sondaż wzbogacono o szereg pytań zadawanych po raz pierwszy, dotyczących korzyści gospodarczych z integracji i wpływu na rolnictwo, oddziaływania unijnych regulacji prawnych na życie zwykłych obywateli, oceny krajowych produktów i usług na tle zachodnich, wpływu integracji na konkurencyjność rodzimych przedsiębiorstw, a także takich drażliwych kwestii w toczących się negocjacjach, jak swoboda nabywania ziemi, podejmowanie pracy czy kwestia podporządkowania się unijnym regulacjom i współpracy z organami Unii. Poruszyliśmy też kwestię przeznaczenia oraz sposobu rozdziału unijnych funduszy pomocowych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (124) przeprowadzono w dniach 1-4 września 2000 roku na 1078-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców kraju. Sondaż w Czechach (IVVM) zrealizowano w dniach 4-11 września 2000 (N=1028), na Węgrzech (TÁRKI) 8-17 września 2000 (N=1523).

POPARCIE DLA INTEGRACJI

Spośród trzech badanych społeczeństw największe poparcie dla integracji z Unią Europejską deklarują Węgrzy. Ponad dwie trzecie z nich (69%) opowiedziało się za przystąpieniem Węgier do tej organizacji w ewentualnym referendum w tej sprawie. W Polsce poparcie dla integracji jest mniejsze - obecnie tylko niewiele ponad połowa ankietowanych głosowałaby za przystąpieniem do Unii. Nadal jednak więcej Polaków (55%) niż Czechów (51%) opowiada się za integracją. Trzeba podkreślić, że we wszystkich trzech krajach kandydujących poparcie dla członkostwa w Unii jest wyższe niż średni poziom aprobaty tej organizacji w państwach członkowskich (wyższe niż w Austrii, Danii, Finlandii, Francji, Szwecji i Wielkiej Brytanii)².

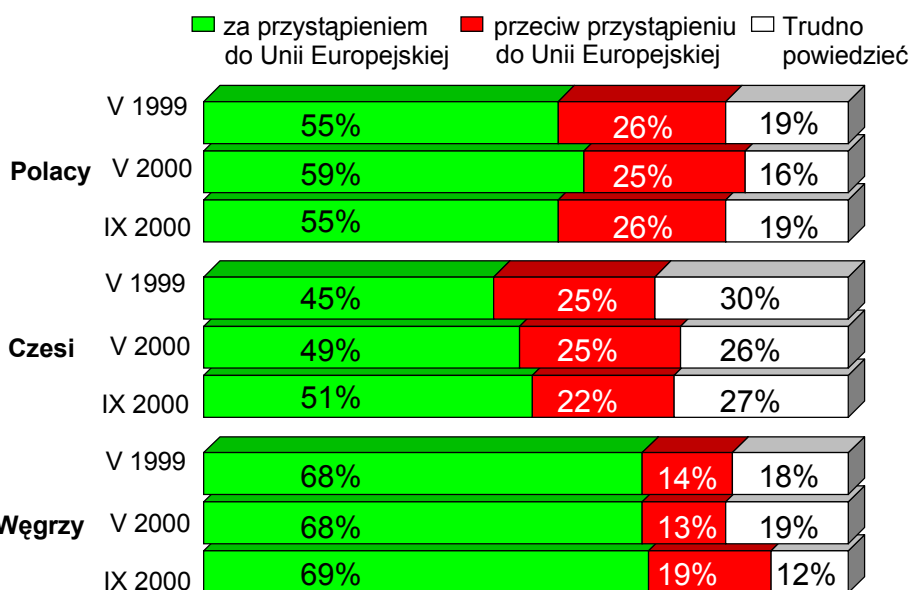
Tabela 1

Gdyby w Polsce [w Czechach/ na Węgrzech] odbywało się referendum w sprawie przystąpienia Polski [Czech/Węgier] do Unii Europejskiej, to czy głosował(a)by Pan(i):	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
- za przystąpieniem Polski [Czech/Węgier] do Unii	55	51	69
- przeciw przystąpieniu Polski [Czech/Węgier] do Unii	26	22	19
Trudno powiedzieć	19	27	12

W ciągu ostatniego roku poparcie dla integracji z Unią Europejską w społeczeństwach Polski i Węgier niewiele się zmieniło. Wyjątkiem jest nieznaczny, ale systematyczny wzrost poparcia w najbardziej „eurosceptycznych” Czechach.

² „Eurobarometer” nr 53 (wiosna 2000).

RYS. 1. GDYBY OBECNIE ODBYWAŁO SIĘ REFERENDUM W SPRAWIE PRZYSTĄPIENIA DO UNII EUROPEJSKIEJ, TO CZY GŁOSOWAŁ(A)BY PAN(I):

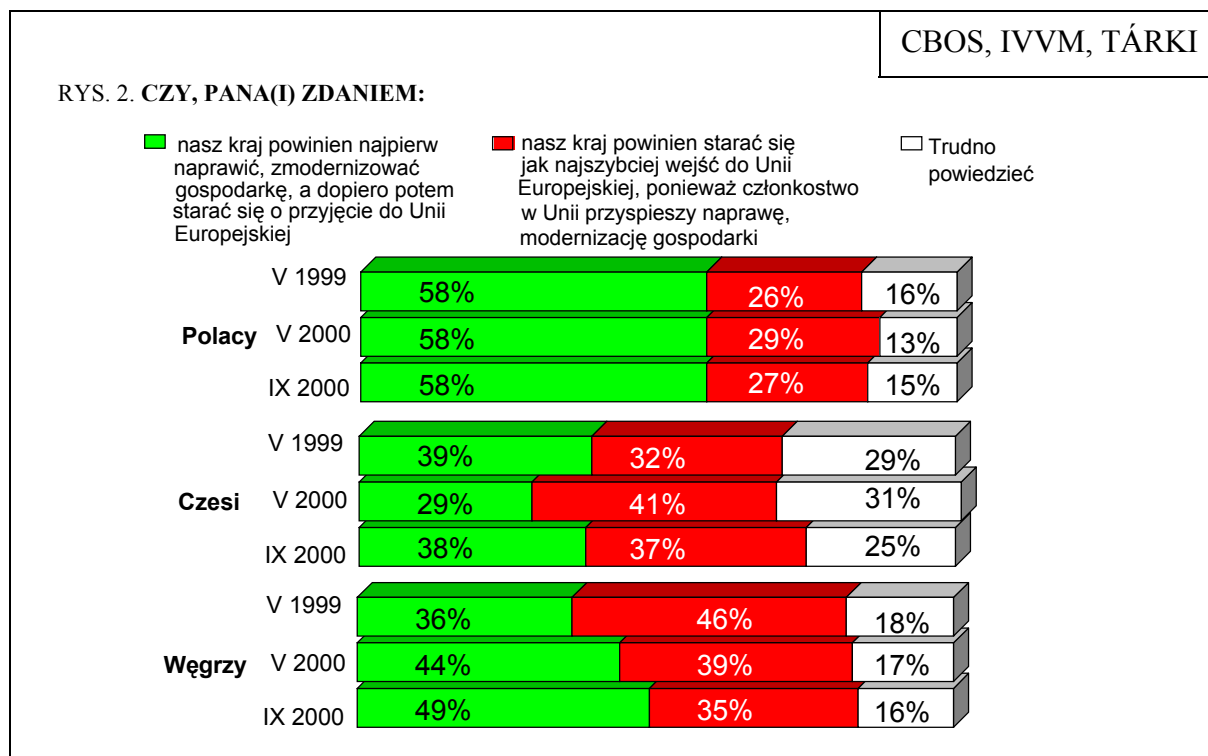

W Polsce przeważają obawy przed zbyt szybkim tempem integracji. Większość respondentów opowiada się za tym, że powinniśmy najpierw zmodernizować gospodarkę, a dopiero potem starać się o przyjęcie do Unii. Szybkiej integracji, która mogłaby przyspieszyć naprawę polskiej gospodarki, pragnie tylko nieco ponad jedna czwarta ankietowanych. Także na Węgrzech przeważa obecnie opinia, że przed staraniami o przystąpienie do Unii należy zmodernizować gospodarkę. W Czechach grupy przeciwników i zwolenników szybkiej integracji są niemal równoliczne - obawy przed konkurencją są więc mniejsze niż w dwóch pozostałych krajach, z tym że aż jedna czwarta Czechów nie ma w tej sprawie wyrobionego zdania.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem:	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
- Polska [Czechy/Węgry] powinna[y] najpierw naprawić, zmodernizować gospodarkę, a dopiero potem starać się o przyjęcie do Unii Europejskiej	58	38	49
- Polska [Czechy/Węgry] powinna[y] starać się jak najszybciej wejść do Unii Europejskiej, ponieważ członkostwo w Unii przyspieszy naprawę, modernizację gospodarki	27	37	35
Trudno powiedzieć	15	25	16

W porównaniu z wynikami poprzednich sondaży można zauważyć stabilizację opinii na ten temat w Polsce, wahania w Czechach oraz rosnące obawy na Węgrzech, gdzie od maja '99 wzrosła (z 36% do 49%) liczba przeciwników szybkiej integracji.

OCENA DOTYCHCZASOWYCH STOSUNKÓW Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

Polacy, Czesi i Węgrzy różnią się w ocenie korzyści, jakie ich krajom przynoszą dotychczasowe stosunki z Unią Europejską.

Wśród Polaków dominuje przekonanie, że dotychczasowe relacje między Polską a Unią przynoszą najwięcej korzyści państwom UE (50%). Niewielu badanych uważa, że nasz kraj zyskuje na stosunkach z Unią (6%), a jedna czwarta sądzi, że są one jednakowo korzystne dla Polski i Unii (26%).

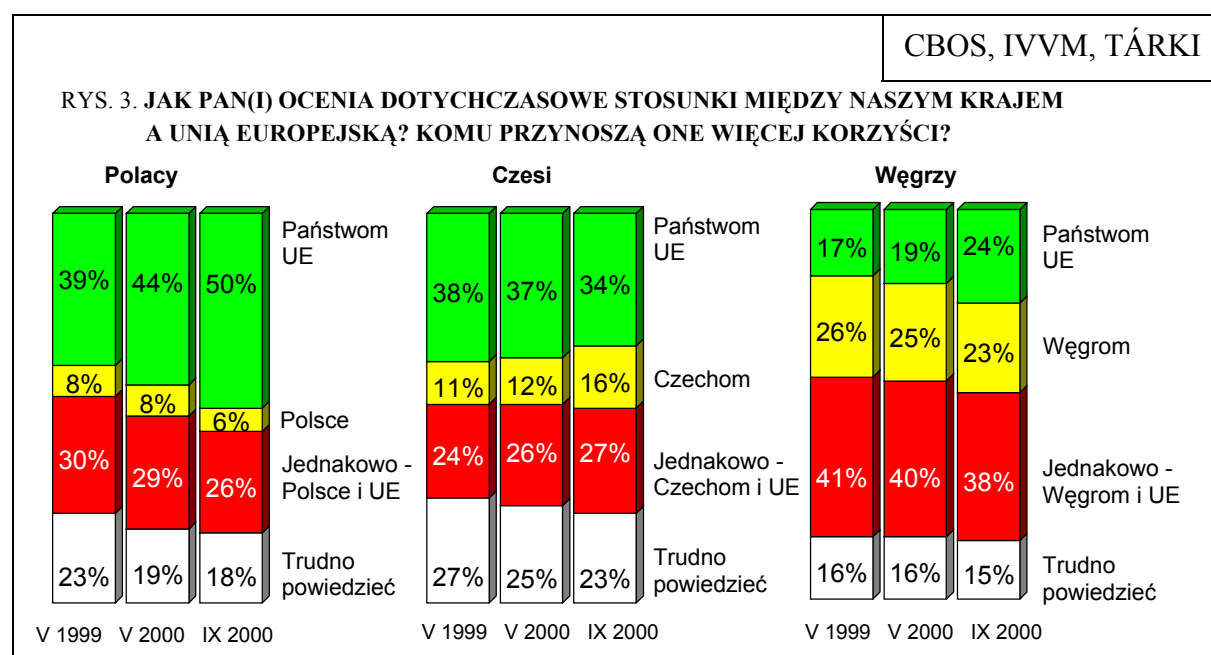
Tabela 3

Jak ocenia Pan(i) dotychczasowe stosunki między Polską [Czechami/Węgrami] a Unią Europejską? Komu przynoszą one najwięcej korzyści?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Państwom Unii Europejskiej	50	34	24
Polsce [Czechom/Węgrom]	6	16	23
Jednakowo - Polsce [Czechom/Węgrom] i Unii Europejskiej	26	27	38
Trudno powiedzieć	18	23	15

Porównywalny odsetek osób przekonanych o obustronnych korzyściach jest w Czechach (27%), jednak tam znacznie więcej respondentów uważa, że stosunki z Unią są bardziej korzystne dla ich kraju (16%), a tylko jedna trzecia określa je jako korzystne dla unijnych partnerów (34%). W sumie w Czechach przeważają opinie o korzystnym charakterze stosunków z Unią, przy najwyższym spośród trzech badanych społeczeństw odsetku osób niemających opinii na ten temat.

Węgrzy najlepiej oceniają dotychczasowe relacje swojego kraju z Unią Europejską: blisko jedna czwarta uważa, że przynoszą one więcej korzyści Węgrom niż państwom Unii, a niemal dwie piąte - że są jednakowo korzystne dla obu stron. Tylko jedna czwarta Węgrów sądzi, że są one bardziej korzystne dla państw Unii niż dla Węgiei. Takie opinie odpowiadają wysokiemu poparciu dla integracji, jakie deklarują Węgrzy.

Porównując obecne dane z wynikami poprzednich sondaży można zauważyć wyraźnie rosnący krytycyzm polskiego społeczeństwa wobec stosunków z Unią - od maja '99 wzrósł (z 39% do 50%) odsetek przekonanych, że większe korzyści odnosi Unia. Niewielki wzrost krytycyzmu zauważalny jest także na Węgrzech. Natomiast w społeczeństwie czeskim obserwujemy spadek krytycyzmu i częstsze niż przedtem opinie o bardziej korzystnym dla Czech charakterze stosunków z Unią.

OPINIE O PRZYSZŁYCH KORZYŚCIACH WYNIKAJĄCYCH Z INTEGRACJI

Optymizmem w przewidywaniu spodziewanych korzyści z integracji dla gospodarki kraju wyróżniają się Węgrzy, najczęściej spośród badanych społeczeństw opowiadający się za wejściem do Unii. Ponad trzy piąte Węgrów (61%) uważa, że gospodarka węgierska skorzysta na integracji, niespełna jedna czwarta jest przeciwnego zdania.

Przekonanie o korzyściach, jakie gospodarce krajowej przyniesie integracja z Unią, przeważa także w Polsce i w Czechach, ale w mniejszym stopniu. Połowa Polaków i Czechów sądzi, że gospodarka ich kraju zyska na integracji, mniej niż jedna trzecia wyraża przeciwną opinię.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, polska [czeska/węgierska] gospodarka skorzysta na integracji z Unią Europejską czy też nie?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Zdecydowanie tak	13	11	16
Raczej tak	39	38	45
Raczej nie	19	23	17
Zdecydowanie nie	9	8	6
Trudno powiedzieć	20	20	16

Węgrzy są także znacznie częściej niż Polacy i Czesi przekonani, że wejście ich kraju do Unii będzie równie korzystne dla rolnictwa węgierskiego i rolnictwa obecnych członków UE; znacznie rzadziej obawiają się jednostronnych korzyści, jakie może odnieść z integracji rolnictwo unijnych partnerów.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, wejście Polski [Czech/Węgier] do Unii będzie bardziej korzystne dla rolnictwa polskiego [czeskiego/węgierskiego] czy dla rolnictwa obecnych członków UE?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Bardziej korzystne dla rolnictwa polskiego [czeskiego/węgierskiego]	15	8	13
Równie korzystne dla rolnictwa polskiego [czeskiego/węgierskiego] i rolnictwa obecnych członków UE	19	22	36
Bardziej korzystne dla rolnictwa obecnych członków UE	46	43	32
Trudno powiedzieć	20	27	19

W Polsce i w Czechach natomiast najczęstszy jest pogląd, że wejście do Unii będzie bardziej korzystne dla rolnictwa obecnych jej członków (46% i 43% wskazań), a około jednej piątej respondentów przewiduje korzyści obustronne. W badanych społeczeństwach najmniej liczną grupę stanowią ankietowani sądzący, że integracja będzie bardziej korzystna dla rolnictwa ich kraju niż państw Unii, niewielu ich jest zwłaszcza w Czechach, gdzie rolnictwo odgrywa stosunkowo małą rolę w gospodarce. W Czechach też największy odsetek badanych nie miał zdania na ten temat.

Podobnie przedstawia się rozkład odpowiedzi na pytanie o przewidywany wpływ wprowadzenia norm unijnych dotyczących technologii produkcji i jakości towarów. Czesi najrzadziej uważają, że wpłynie to pozytywnie na ich życie, i częściej niż pozostali sądzą, że nie będzie to miało żadnego wpływu.

W Polsce i na Węgrzech prognozy optymistyczne są prawie tak samo częste, jednak dużo więcej Węgrów niż Polaków (a także Czechów) uważa, że wprowadzenie unijnych norm będzie miało zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na ich życie. W sumie więc Węgrzy częściej spodziewają się korzystnych zmian, ale też zdają sobie sprawę z możliwych negatywnych następstw. Opinie o wyłącznie niekorzystnym wpływie unijnych standardów na życie ankietowanych są we wszystkich trzech krajach równie częste (po 10% wskazań).

Tabela 6

Jaki, Pana(i) zdaniem, wpływ na Pana(i) życie będzie miało wprowadzenie norm UE dotyczących technologii produkcji i jakości towarów?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Raczej pozytywny	28	17	25
Zarówno pozytywny, jak i negatywny	25	31	36
Raczej negatywny	10	10	10
Nie będzie miało to wpływu na moje życie	20	23	14
Trudno powiedzieć	17	19	15

Polacy natomiast częściej niż pozostali liczą, że przystąpienie do Unii poprawi konkurencyjność krajowych firm wobec firm z innych państw. Uczestnictwo w unijnym rynku na równych prawach, zniesienie barier i ograniczeń postrzegane jest więc jako korzystne. Także blisko połowa Węgrów spodziewa się poprawy konkurencyjności. Odwrotnie Czesi, którzy najczęściej spośród badanych społeczeństw uważają, że integracja z UE nie poprawi konkurencyjności ich firm lub że nie będzie miała na nią wpływu. Zaledwie jedna czwarta Czechów sądzi, że wstąpienie do Unii pozytywnie wpłynie na konkurencyjność czeskich firm. Być może Czesi w większości przekonani są o wysokiej konkurencyjności swych wyrobów, pod tym względem integracja nie ma więc dla nich większego znaczenia.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie Polski [Czech/Węgie] do UE poprawi konkurencyjność polskich [czeskich/węgierskich] firm wobec firm z innych krajów?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Zdecydowanie tak	16	4	10
Raczej tak	38	22	37
Nie będzie miało wpływu	9	18	13
Raczej nie	12	32	17
Zdecydowanie nie	3	8	4
Trudno powiedzieć	22	16	19

OCENA PRODUKTÓW I USŁUG - KRAJOWYCH I ZACHODNICH

Oceny poszczególnych rodzajów towarów i usług w porównaniu z produktami i usługami zachodnimi, wytworzonymi w krajach Europy Zachodniej, nie są jednakowe - wyraźnie zależą od rodzaju produktu. W niektórych przypadkach występują także znaczne różnice ocen pomiędzy Polakami, Czechami i Węgrami.

Tabela 8

Proszę porównać produkty i usługi wytworzone w Polsce [w Czechach/na Węgrzech] i w krajach Europy Zachodniej pod względem jakości i ceny. Czy polskie [czeskie/węgierskie]:	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
produkty rolne			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	51	37	33
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	14	14	11
- nie ma większych różnic	17	33	28
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	4	7	8
- są gorsze i droższe niż zachodnie	2	2	3
Trudno powiedzieć	12	7	17
produkty spożywcze			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	51	43	37
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	13	13	11
- nie ma większych różnic	21	31	31
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	4	8	8
- są gorsze i droższe niż zachodnie	2	1	3
Trudno powiedzieć	9	4	10
urządzenia elektryczne i elektroniczne			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	12	9	10
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	5	5	5
- nie ma większych różnic	26	28	37
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	32	42	25
- są gorsze i droższe niż zachodnie	8	9	6
Trudno powiedzieć	17	7	17
samochody			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	3	9	2
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	3	2	2
- nie ma większych różnic	11	27	21
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	49	40	24
- są gorsze i droższe niż zachodnie	16	9	8
Trudno powiedzieć	18	13	43
lekarstwa			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	15	22	15
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	7	1	10
- nie ma większych różnic	23	34	32
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	21	24	11
- są gorsze i droższe niż zachodnie	9	3	8
Trudno powiedzieć	25	16	24

Polacy, Czesi i Węgrzy najczęściej sądzą, że krajowe produkty rolne i spożywcze są lepsze niż zachodnie, z tym że pozytywnych ocen najwięcej jest w Polsce (blisko dwie trzecie wskazań). W Czechach nieco ponad połowa ankietowanych uważa, że ich produkty rolne i artykuły żywnościowe są lepsze niż zachodnie, na Węgrzech natomiast takich ocen jest jeszcze mniej. Część badanych pozytywnie oceniających własne produkty - mniej więcej taka sama w każdym z omawianych krajów - uważa zarazem, że wprawdzie są one lepsze, ale droższe niż zachodnie.

Około jednej trzeciej Czechów i Węgrów jest zdania, że nie ma większych różnic między krajowymi a zachodnimi produktami rolnymi i artykułami żywnościowymi. Natomiast odsetek Polaków podzielających ten pogląd jest znacznie niższy. Negatywnych ocen produktów krajowych jest w Polsce mniej niż w pozostałych krajach.

Polacy, Czesi i Węgrzy w podobny sposób oceniają wytwarzane w ich krajach urządzenia elektryczne i elektroniczne. Stosunkowo niewielu ankietowanych uważa, że są one lepsze niż zachodnie. W Polsce i Czechach przeważa opinia przeciwna. Na Węgrzech także więcej jest ocen negatywnych niż pozytywnych, ale najczęstsze jest przekonanie, że tego rodzaju produkty krajowe nie różnią się od zachodnich.

Porównanie opinii na temat urządzeń elektrycznych i elektronicznych oraz produktów rolnych i żywnościowych dobrze obrazuje powszechne przeświadczenie o zapóźnieniu technologicznym w porównaniu z Zachodem oraz przekonanie o lepszej jakości naszej rodzimej żywności, przypuszczalnie kompensujące w pewien sposób poczucie zapóźnienia cywilizacyjnego w stosunku do bardziej rozwiniętych i bogatszych społeczeństw zachodnich.

Poczucie technologicznego dystansu, jaki dzieli społeczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej od krajów zachodnich daje też o sobie znać w ocenie produkowanych samochodów. Trzeba jednak zaznaczyć, że więcej niż jedna czwarta Czechów uważa, iż ich samochody nie są gorsze, a co dziewiąty sądzi nawet, że są lepsze niż zachodnie.

Spośród wymienionych w ankiecie produktów najbardziej wyrównane są oceny lekarstw. W Polsce (zwłaszcza) i w Czechach więcej osób ocenia jednak, że krajowe lekarstwa są gorsze niż zachodnie, na Węgrzech natomiast częstsze są pozytywne opinie o jakości rodzimych farmaceutyków. Około jednej trzeciej Węgrów oraz Czechów uważa, że

nie ma większych różnic między lekami krajowymi i zachodnimi. Pogląd ten podziela tylko niespełna jedna czwarta Polaków.

Warto podkreślić, że we wszystkich trzech krajach porównanie wytworów rodzimych i zachodnich pod względem jakości i ceny wypada bardziej korzystnie dla produktów krajowych (najbardziej w Polsce, najmniej - na Węgrzech): dużo więcej osób uważa, że są one tańsze, niż ma przeciwne zdanie na ten temat. Odsetek uznających rodzime produkty za droższe jest zwykle nie większy niż kilkanaście procent.

We wszystkich trzech krajach negatywna ocena komunikacji i usług turystycznych przeważa nad pozytywną, najbardziej - w Polsce. Podobnie jest z oceną usług bankowych i ubezpieczeń, z tym że w tym wypadku nieco bardziej krytyczni od Polaków są Czesi, których system bankowy był ostatnio przedmiotem ostrej krytyki, a najmniej Węgrzy. Trzeba podkreślić, że ocena komunikacji, usług turystycznych i bankowych oraz ubezpieczeń sprawiała ankietowanym trudność we wszystkich trzech krajach, o czym świadczą wysokie odsetki osób niemających w tych kwestiach wyrobionej opinii.

Tabela 9

Proszę porównać produkty i usługi wytworzone w Polsce [w Czechach/na Węgrzech] i w krajach Europy Zachodniej pod względem jakości i ceny. Czy polskie [czeskie/węgierskie]:	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
komunikacja i usługi turystyczne			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	4	7	4
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	3	2	3
- nie ma większych różnic	16	22	22
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	21	25	18
- są gorsze i droższe niż zachodnie	27	9	16
Trudno powiedzieć	29	35	37
usługi bankowe i ubezpieczenia			
- są lepsze i tańsze niż zachodnie	5	4	3
- są lepsze, ale droższe niż zachodnie	3	2	3
- nie ma większych różnic	27	23	27
- są gorsze, ale tańsze niż zachodnie	10	15	12
- są gorsze i droższe niż zachodnie	18	16	12
Trudno powiedzieć	37	40	43

JAK WYKORZYSTAĆ FUNDUSZE POMOCOWE UNII EUROPEJSKIEJ

We wszystkich trzech krajach ankietowani pytani o cele, na jakie należałoby przeznaczyć pomoc finansową od Unii Europejskiej, na pierwszych miejscach stawiali poprawę funkcjonowania służby zdrowia i walkę z bezrobociem. W Polsce spośród dziesięciu celów wymienionych w kwestionariuszu za najważniejszy najczęściej uznawano walkę z bezrobociem, na Węgrzech podobnie często wymieniano na pierwszym miejscu poprawę opieki zdrowotnej, także Czesi najczęściej wskazywali na służbę zdrowia.

Tabela 10

Jeżeli rząd miałby więcej środków lub otrzymał dodatkową pomoc finansową od Unii Europejskiej, na jakie cele powinien ją przede wszystkim przeznaczyć? Proszę uszeregować wszystkie wymienione cele w kolejności od najważniejszego do najmniej ważnego.	Rangi w poszczególnych krajach (na podstawie średnich wskazań* respondentów)		
	Polska	Czechy	Węgry
Walka z bezrobociem	1 (8.6)	2 (7.3)	2 (7.3)
Poprawa służby zdrowia	2 (7.8)	1 (7.7)	1 (8.5)
Pomoc dla rolnictwa	3 (6.5)	5 (5.4)	5 (5.8)
Poprawa szkolnictwa	4 (6.0)	3 (6.3)	3 (6.5)
Budownictwo mieszkaniowe	5 (5.4)	4 (6.0)	4 (6.5)
Rozwój nauki	6 (4.9)	8 (4.6)	8 (4.3)
Ochrona środowiska	7 (4.6)	6 (5.3)	6 (5.6)
Rozwój infrastruktury komunikacyjnej (dróg, kolei itp.)	8 (4.5)	7 (4.7)	7 (4.5)
Pomoc dla małych przedsiębiorstw prywatnych	9 (3.7)	9 (4.6)	9 (4.0)
Pomoc dla dużych przedsiębiorstw państwowych	10 (2.8)	10 (3.4)	10 (2.1)

* Respondenci mieli uszeregować dziesięć celów. Najważniejszemu przypisano wartość 10, drugiemu - wartość 9, trzeciemu - wartość 8 itd. Dane pokazują kolejność przeciętnych preferencji. Średnie obliczono tylko dla tych respondentów, którzy uszeregowali wszystkie dziesięć celów.

W Polsce na trzecim miejscu pod względem ważności znalazła się pomoc dla rolnictwa, w dwóch pozostałych krajach ten cel wskazywano dopiero na piątym miejscu - jako ważniejsze przed nim znalazły się szkolnictwo i budownictwo mieszkaniowe, które w Polsce w hierarchii rang ważności zajęły miejsca za rolnictwem.

Większe znaczenie niż w pozostałych krajach przypisuje się w Polsce także finansowaniu nauki, postrzeganej jako dziedzina, na którą nakłady są zbyt małe. Ten cel wskazywany był częściej niż ochrona środowiska i rozwój infrastruktury komunikacyjnej, które w Czechach i na Węgrzech uzyskały rangę wyższą niż rozwój nauki.

Nie są to jednak duże różnice, szczególnie jeśli porównamy średnie punktów ważności poszczególnych celów. Na samym końcu we wszystkich trzech krajach znalazła się pomoc dla przedsiębiorstw prywatnych i państwowych.

W sumie postrzeganie ważności czy pilności poszczególnych celów społecznych i gospodarczych, na jakie powinno się przeznaczyć pomoc finansową z Unii Europejskiej, jest w Polsce, Czechach i na Węgrzech porównywalne.

Inaczej jest z poglądami na to, na jakim szczeblu administracji należałoby rozdzielać środki finansowe uzyskane z Unii. W Polsce największa grupa ankietowanych wskazała na szczebel lokalny (co przypuszczalnie wynika z silnie odczuwanej potrzeby dodatkowych środków finansowych dla realizacji zadań, jakie mają obecnie do wykonania władze lokalne), ale niewiele mniej osób uznało, że pomoc powinna być rozdzielana mniej więcej po równo na wszystkich szczeblach. Ten ostatni pogląd jest najczęstszy wśród Czechów - na szczebel lokalny wskazuje znacznie mniejszy odsetek respondentów niż w Polsce, ale jednak większy niż na pozostałe szczeble administracji. Węgrzy najczęściej uważają, że pomoc powinna być rozdzielana na szczeblu centralnym (Czesi i Polacy wskazywali go najrzadziej), ale prawie równie często opowiadają się za szczeblem lokalnym czy wojewódzkim. Warto zaznaczyć, że na Węgrzech rozkład odpowiedzi jest najbardziej równomierny.

Tabela 11

Na jakim szczeblu administracji środki finansowe uzyskane przez Polskę [Czechy/Węgry] z Unii Europejskiej powinny być przede wszystkim rozdzielane?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Na szczeblu krajowym (centralnym)	8	13	26
Na szczeblu wojewódzkim	13	16	22
Na szczeblu powiatowym lub gminnym (lokalnym)	36	23	24
Pomoc powinna być rozdzielana mniej więcej po równo na wszystkich tych szczeblach	32	31	19
Trudno powiedzieć	11	17	9

Osobistym udziałem w przygotowaniu projektów wykorzystywania funduszy na rozwój regionalny najmniej zainteresowani są Czesi - tylko nieco ponad jedna czwarta z nich (wobec blisko dwóch piątych Polaków i Węgrów) deklaruje, że wzięłaby w tym udział.

Tabela 12

Po przystąpieniu Polski [Czech/Węgier] do Unii Europejskiej dostępne będą fundusze na rozwój regionalny. Czy Pan(i) osobiście wziął(ęła)by udział w przygotowaniu projektów wykorzystywania tych funduszy w Pana (i) miejscu zamieszkania?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Zdecydowanie tak	14	7	17
Raczej tak	25	21	20
Raczej nie	27	24	15
Zdecydowanie nie	20	29	41
Trudno powiedzieć	14	19	7

Zarazem Czesi najczęściej spośród trzech badanych społeczeństw nie mają na ten temat zdania, w rezultacie różnice między liczbą odpowiedzi negatywnych w poszczególnych krajach nie są znaczne. Ogólnie rzecz biorąc, odsetki osób gotowych uczestniczyć w przygotowaniu projektów wykorzystywania funduszy na rozwój regionalny wydają się wysokie, świadcząc o świadomości społecznych potrzeb.

OPINIE O DOSTOSOWANIU SIĘ DO ZASAD OBOWIĄZUJĄCYCH W UNII

I PROWADZENIU WSPÓLNEJ POLITYKI

Przystąpienie do Unii oznacza m. in. podporządkowanie się wspólnym zasadom w sferach, w których przejawiała się suwerenność państwowa, np. w dziedzinie przepływu ludzi i towarów. Budzi to obawy przed koniecznością podporządkowania się normom, których przestrzeganie może być nie zawsze zgodne z interesem narodowym, np. gdy chodzi o politykę wizową wobec krajów sąsiedzkich niebędących członkami Unii oraz niechęć do możliwej ingerencji władz i organów Unii w sprawy uważane za atrybuty narodowej suwerenności.

Ankietowani we wszystkich trzech krajach najczęściej uważają, że konieczność współpracy z Unią Europejską w wymienionych dziedzinach jest dla nich osobiście bez znaczenia. Opinię taką szczególnie często wyrażają Czesi, wśród których jest najmniej osób przekonanych o korzystnych skutkach takiej współpracy dla nich samych. Osobistych korzyści najczęściej oczekują Węgrzy.

Tabela 13

Przystąpienie do Unii Europejskiej wymaga zmian w prawie, wspólnej polityki i współpracy pomiędzy Polską [Czechami/Węgrami] i UE w takich sprawach, jak: udzielanie azylu politycznego i migracja międzynarodowa, polityka wizowa, kontrola granic i kontrola celna, współpraca prawna i egzekwowanie prawa. Czy uważa Pan(i), że współpraca taka będzie korzystna czy też niekorzystna dla:	Polacy	Czesi	Węgrzy
- Pana(i) osobiście	w procentach		
Raczej korzystna	29	20	34
Bez znaczenia	48	58	47
Raczej niekorzystna	6	4	7
Trudno powiedzieć	17	18	12
- społeczeństwa polskiego [czeskiego/węgierskiego]			
Raczej korzystna	51	57	61
Bez znaczenia	13	8	10
Raczej niekorzystna	12	14	14
Trudno powiedzieć	24	21	15
- obecnych krajów członkowskich UE			
Raczej korzystna	52	42	53
Bez znaczenia	13	21	17
Raczej niekorzystna	5	5	8
Trudno powiedzieć	30	32	22

Współpraca w zakresie kontroli granic, polityki migracyjnej i egzekwowania prawa między krajami kandydującymi do Unii a jej obecnymi członkami postrzegana jest przez większość ankietowanych Polaków, Czechów i Węgrów jako korzystna dla ich społeczeństw.

We wszystkich trzech krajach odsetki respondentów uważających, że dla ich społeczeństwa będzie to raczej niekorzystne, są niewysokie i porównywalne. Podobnie zbliżone są opinie, że dla społeczeństwa, w którym żyje ankietowany, nie będzie to miało znaczenia. Polacy są stosunkowo najmniej przekonani o korzyściach ze wspólnej polityki, zarazem najczęściej nie mają wyrobionej opinii na ten temat.

Ponad połowa Polaków i Węgrów uważa także, że współpraca, o której mowa w pytaniu, będzie korzystna również dla obecnych krajów członkowskich Unii. W Czechach opinia taka jest wyraźnie rzadsza, natomiast częstsze niż w pozostałych krajach jest przekonanie, że współpraca nie będzie miała znaczenia dla obecnych członków Unii. Można jednak powiedzieć, że w badanych społeczeństwach dominuje przekonanie o korzystnym dla obu stron charakterze współpracy w takich sprawach, jak: polityka wizowa, migracyjna, kontrola granic, kontrola celna, współpraca prawna i egzekwowanie prawa.

Na Węgrzech i w Czechach przeważa także pogląd, że wprowadzenie zasad obowiązujących w Unii Europejskiej powinno być dokonywane z pomocą tej organizacji, ponieważ leży to we wspólnym interesie. W Polsce natomiast częstsze są obawy ograniczenia czy utraty suwerenności i więcej osób wolałoby, żeby polski rząd samodzielnie wprowadzał w życie wspólne zasady w wymienionych dziedzinach. Najmniej tego rodzaju obaw żywią Węgrzy.

Tabela 14

Czy uważa Pan(i), że wprowadzenie zasad obowiązujących w Unii Europejskiej w takich dziedzinach, jak: migracja międzynarodowa, polityka wizowa, kontrola graniczna i kontrola celna powinno być dokonywane samodzielnie przez polski [czeski/węgierski] rząd czy też z pomocą Unii Europejskiej?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Samodzielnie przez polski [czeski/węgierski] rząd, ponieważ jest to kwestia narodowej suwerenności	44	33	22
Z pomocą Unii Europejskiej, ponieważ leży to we wspólnym interesie	38	48	66
Trudno powiedzieć	18	19	12

KWESTIE DRAŻLIWE - PODEJMOWANIE PRACY I NABYWANIE ZIEMI

W krajach kandydujących do Unii Europejskiej istnieją obawy, że bogatsi obywatele obecnych państw członkowskich, zwłaszcza Niemcy, zaczną po przystąpieniu nowych krajów wykupywać w nich ziemię, np. na terenach czeskich i polskich, które kiedyś należały do Niemiec. Obawy przed wykupieniem ziemi przez obcokrajowców mogą być bardziej nasilone w małych krajach.

Najwięcej obaw przed swobodnym dopuszczeniem - na zasadzie wzajemności - do posiadania ziemi przez obywateli innych krajów wyrażają nie Polacy lub Czesi, lecz Węgrzy. Aż trzy czwarte Węgrów jest przeciwnych prawu posiadania ziemi przez obcokrajowców.

Tabela 15

Czy uważa Pan(i), że po wejściu do UE Polacy [Czesi/Węgrzy] powinni mieć prawo posiadania ziemi w innych krajach UE, a obywatele tych krajów - ziemi w Polsce [w Czechach/na Węgrzech]?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Zdecydowanie tak	16	9	5
Raczej tak	26	28	13
Raczej nie	24	25	24
Zdecydowanie nie	19	23	51
Trudno powiedzieć	15	15	7

Przeciwnicy swobody nabywania i posiadania ziemi stanowią niespełną połowę Czechów oraz nieco ponad dwie piąte Polaków, z tym że w Czechach przeciwnicy przeważają, podczas gdy w Polsce odsetki zwolenników i przeciwników prawie się równoważą.

Kwestią budzącą obawy w krajach należących do Unii Europejskiej jest sprawa swobodnego przepływu siły roboczej. Niektóre z tych państw obawiają się napływu pracowników z krajów nowo przyjętych, zwłaszcza z Polski.

Tabela 16

Czy po przystąpieniu Polski [Czech/Węgier] do Unii Europejskiej był(a)by Pan(i) osobiście zainteresowany(a) podjęciem pracy w którymś z krajów Unii?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Tak, jestem zainteresowany(a) i z pewnością spróbuję podjąć pracę	10	4	6
Tak, jestem zainteresowany(a) i prawdopodobnie spróbuję podjąć pracę	8	7	7
Był(a)bym zainteresowany(a), gdyby złożono mi ofertę, ale sam(a) nie będę próbował(a) podjąć pracy	11	11	9
Jeszcze za wcześnie, żeby odpowiedzieć	16	12	9
Nie, prawdopodobnie nie będę tym zainteresowany(a)	18	27	12
Nie, z pewnością nie będę tym zainteresowany(a), nawet jeżeli otrzymam ofertę pracy	33	33	53
Trudno powiedzieć	4	6	4

Wprawdzie wyniki sondaży wskazują, że w Polsce jest najwięcej osób zainteresowanych podjęciem pracy w którymś z krajów Unii, ale odsetek ten nie jest zbyt wysoki. W sumie blisko jedna trzecia dorosłych Polaków nie ma wyrobionego poglądu na ten temat (albo w ogóle nie wyraża opinii, albo sądzi, że na odpowiedź jest za wcześnie, albo też twierdzi, że sama nie będzie podejmowała starań), połowa natomiast twierdzi, że nie będzie zainteresowana podjęciem pracy w krajach Unii.

W Czechach i na Węgrzech niezainteresowani zatrudnieniem za granicą stanowią blisko dwie trzecie ankietowanych. Podjęciem pracy jest obecnie zainteresowany co dziewiąty Czech, prawie co ósmy Węgier i blisko co szósty Polak.

★

★

★

Spośród trzech badanych społeczeństw największe poparcie dla integracji z Unią Europejską deklarują Węgrzy - już od roku opowiada się za nią ponad dwie trzecie ankietowanych. W Polsce i w Czechach za przystąpieniem do Unii głosowałyby obecnie nieco ponad połowa respondentów, co oznacza nieznaczny wzrost poparcia w Czechach i niewielki spadek w Polsce - do poziomu sprzed roku.

W Polsce i na Węgrzech przeważają obawy przed zbyt szybkim tempem integracji - najczęstsza jest opinia, że najpierw należy zmodernizować krajową gospodarkę, a dopiero potem starać się o przystąpienie do Unii. W Czechach odsetki przeciwników i zwolenników szybkiej integracji są porównywalne. W stosunku do ubiegłego roku nie zmieniły się w Polsce opinie na ten temat, natomiast na Węgrzech systematycznie rosną obawy, a w Czechach po spadku obaw przed pięcioma miesiącami znów odnotowano ich wzrost.

Polacy, Czesi i Węgrzy różnią się w ocenie korzyści, jakie przynoszą ich krajom dotychczasowe stosunki z Unią Europejską. Najwięcej przekonanych o większych korzyściach dla ich kraju jest na Węgrzech, następnie w Czechach, a najmniej w Polsce. Węgrzy także częściej niż pozostali uważają, że stosunki te są korzystne dla obu stron. Polacy natomiast najczęściej sądzą, że przynoszą one największą korzyść Unii Europejskiej; pogląd ten znacznie rzadziej podzielają Czesi i Węgrzy. Porównując obecne wyniki z danymi z poprzednich sondaży można zauważyć wzrost negatywnych ocen w Polsce i na Węgrzech, natomiast niewielki spadek w Czechach.

Węgrzy wyróżniają się optymizmem w prognozowaniu spodziewanych korzyści z integracji dla krajowej gospodarki. Przekonanie o korzyściach, jakie gospodarce kraju przyniesie integracja, przeważa także w Czechach i w Polsce, ale w mniejszym stopniu. Węgrzy są też znacznie częściej niż Polacy i Czesi przekonani, że wejście ich kraju do Unii będzie równie korzystne dla rolnictwa węgierskiego i rolnictwa obecnych członków Unii; znacznie rzadziej obawiają się jednostronnych korzyści, jakie może odnieść z integracji rolnictwo obecnych państw Unii. Węgrzy także w sumie częściej niż inni spodziewają się pozytywnego wpływu na ich życie zmian związanych z wprowadzeniem unijnych standardów dotyczących produkcji i jakości towarów.

We wszystkich trzech krajach respondenci uznali, że finansową pomoc od Unii Europejskiej należy przeznaczyć przede wszystkim na walkę z bezrobociem i poprawę służby zdrowia. Jednak różnili się preferowanym sposobem zarządzania funduszami pomocowymi - Węgrzy częściej niż inni wskazywali szczebel centralny, a Polacy - lokalny (powiatowy, gminny).

Polacy wydają się najbardziej drażliwi w kwestiach naruszania suwerenności - znacznie częściej niż Czesi czy, zwłaszcza, Węgrzy, uważają, że Polska powinna samodzielnie, a nie z pomocą Unii, wprowadzać unijne zasady w prowadzonej polityce wizowej, celnej i kontroli granicznej.

Najwięcej obaw przed swobodnym dopuszczeniem - na zasadzie wzajemności - do posiadania ziemi przez obcokrajowców wyrażają Węgrzy (aż trzy czwarte ankietowanych), natomiast najmniej - Polacy.

W Polsce jest więcej niż w Czechach czy na Węgrzech osób zainteresowanych podjęciem pracy w którymś z krajów Unii, jednak nie jest to odsetek wysoki.

Opracował
Włodzimierz DERCZYŃSKI